

บทที่ 13

สถาบันสินเชื่อการเกษตรภายในประเทศ

หัวข้อเรื่อง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ธนาคารพาณิชย์

ธนาคารแห่งประเทศไทย

รัฐบาล

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

แนวทางแก้ไข

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาบทที่ 13 จบแล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายการดำเนินงานให้สินเชื่อการเกษตรของสถาบันสินเชื่อการเกษตรต่าง ๆ ภายในประเทศ
2. อธิบายปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถาบันการเงินได้
3. เสนอแนวทางแก้ไขที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา

บทที่ 13

สถาบันสินเชื่อการเกษตรภายในประเทศ

สถาบันการเงินที่อำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้คือ

- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- ธนาคารพาณิชย์
- ธนาคารแห่งประเทศไทย
- หน่วยงานของรัฐบาล

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

(Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives)

ประวัติความเป็นมา

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เรียกชื่อย่อว่า ธ.ก.ส. เป็นสถาบันการเงินทางด้านการเกษตร จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลตามพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร 2509 เป็นธนาคารของรัฐบาลสังกัดกระทรวงการคลังมีหน้าที่ให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยเฉพาะ

ก่อนหน้าการจัดตั้ง ธ.ก.ส. ได้มีธนาคารเพื่อการสหกรณ์ (Bank for Cooperatives) ทำหน้าที่ให้เงินกู้แก่สหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์การเกษตรก็นำเงินก้อนนี้ไปให้กู้แก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกอีกต่อหนึ่ง ต่อมารัฐบาลพิจารณาเห็นว่า ธนาคารเพื่อการสหกรณ์ทำหน้าที่ให้เงินกู้แก่สหกรณ์เท่านั้น ทำให้การขยายเงินกู้จำกัดอยู่กับสมาชิกสหกรณ์ ในขณะที่ยังมีเกษตรกรอีกเป็นจำนวนมากที่มิได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ รัฐก็ควรจะช่วยเหลือในด้านเงินกู้ให้แก่เกษตรกรเหล่านั้นด้วย อันจะเป็นผลให้การพัฒนาเกษตรก้าวหน้าเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้น รัฐบาลจึงจัดตั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความช่วยเหลือทางการเงินทั้งในด้านเกษตรกรรายบุคคล และในด้านกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรจึงได้เลิก

ธนาคารเพื่อการสหกรณ์เดิม และได้โอนงานตลอดจนบรรดาททรัพย์สิน หนี้สิน ความรับผิดชอบ
ธุรกิจ พนักงาน และลูกค้า ไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเปิดดำเนิน
งานในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2509

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรได้ดำเนินการให้เงินกู้แก่เกษตรกร 3
ประเภท คือ

1. ให้กู้เงินแก่เกษตรกรซึ่งเป็นลูกค้าโดยตรง
2. ให้กู้เงินแก่สหกรณ์การเกษตร
3. ให้กู้เงินแก่กลุ่มเกษตรกร

การให้กู้เงินแก่เกษตรกรโดยตรงส่วนใหญ่มักจะให้แก่เกษตรกรชั้นเล็กและชั้นกลางเงิน
กู้ประกอบด้วยเงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลาง ซึ่งธนาคารใช้วิธีควบคุมแนะนำโดยร่วมกับส่วน
ราชการ ส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่นเพื่อให้ได้ผลในทางเพิ่มผลผลิตอย่างแท้จริง และเพิ่มรายได้
ของเกษตรกรผู้กู้ธนาคารได้เปิดสาขาประจำจังหวัดขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริการแก่
เกษตรกร และสะดวกต่อการควบคุมแนะนำการใช้เงินกู้ของเกษตรกรอย่างใกล้ชิด

การให้กู้แก่กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อให้สถาบันทั้งสองนำเงินกู้ออกไป
แก่เกษตรกรผู้เป็นสมาชิกอีกต่อหนึ่ง รวมทั้งการให้กู้เงินเพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน
งานขายผลผลิตเกษตร จัดหาวัสดุการเกษตรและสิ่งจำเป็นอื่น ๆ มาจำหน่ายแก่สมาชิกและเกษตรกร
ให้กู้เพื่อลงทุนในทรัพย์สินประจำสำหรับการแปรรูปหรือการขายผลผลิตการเกษตร เช่น การสร้าง
โรงสี การสร้างฉาง สร้างไซโล เป็นต้น หรือลงทุนในทรัพย์สินประจำสำหรับจัดให้มีวัสดุหรือ
บริการการเกษตร เช่น เครื่องจักรกล ตลอดจนเงินกู้ระยะยาวเพื่อพัฒนาการเกษตร

ในปีแรกของการดำเนินงาน ธ.ก.ส. มีสำนักงานสาขาอยู่ 10 แห่ง และได้ขยายเพิ่ม
ขึ้นเรื่อยๆ ในปี 2521 ธนาคารมีสาขาประจำจังหวัด 58 สาขา ดำเนินงานสินเชื่อใน 518 อำเภอ
นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งทำการท้องถิ่นในระดับอำเภอขึ้น ซึ่งทำการท้องถิ่นหนึ่งสามารถที่จะให้
บริการได้มากกว่าหนึ่งอำเภอ ถ้าหากอำเภอนั้นอยู่ใกล้ชิดกันและมีการคมนาคมติดต่อกันสะดวก

ประเภทของเงินกู้

ธ.ก.ส. ได้แบ่งเงินกู้ออกเป็น 3 ประเภท คือ

I. เงินกู้ระยะสั้น กำหนดระยะเวลาให้ส่งคืนเมื่อเกษตรกรขายผลผลิตได้ ซึ่งผลิต
จากเงินกู้ โดยปกติไม่เกิน 12 เดือน แต่ในกรณีพิเศษไม่เกิน 18 เดือน วัตถุประสงค์ของเงินกู้
ระยะสั้น ได้แก่ เงินกู้เพื่อใช้จ่ายดำเนินงานในการเกษตรสำหรับฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ คือ

1.1 ค่าเมล็ดพันธุ์พืช ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช โรคพืช อาหารสัตว์ วัสดุการเกษตรอย่างอื่น ค่าเครื่องมือ ค่าซ่อมแซม ค่าซ่อมปลูสัตว์ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเกษตร

1.2 ค่าใช้จ่ายในการเตรียมเพื่อขาย แปรรูป และขายผลผลิตผลการเกษตรที่ผู้กู้ผลิตขึ้น

- 1.3 ค่าเช่าเกี่ยวกับการเกษตร เฉพาะที่ต้องชำระด้วยเงินสด
- 1.4 ค่าภาษีอากรเกี่ยวกับการเกษตร
- 1.5 ค่าบริการอื่นๆเกี่ยวกับการเกษตร
- 1.6 ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตามความจำเป็น

2. เงินกู้ระยะปานกลาง ได้แก่เงินกู้เพื่อลงทุนในสินทรัพย์การเกษตร ซึ่งใช้ประโยชน์ได้เกินกว่าฤดูกาลผลิตหนึ่งๆ ธนาคารกำหนดให้ผู้กู้ชำระคืนต้นเงินและดอกเบี้ยเป็นรายงวด โดยคำนึงถึงอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์ จำนวนเงินกู้รายได้ และความสามารถชำระหนี้ของผู้กู้ โดยปกติให้ชำระคืนเสร็จภายใน 3 ปี เว้นแต่กรณีมีเหตุผลเป็นพิเศษ ไม่เกิน 5 ปีวัตถุประสงค์ของเงินกู้ระยะปานกลาง เช่น

- 2.1 บุกเบิกหรือจัดทำให้ที่ดินใช้ในการเกษตรได้ หรือซื้อที่ดินการเกษตร
- 2.2 สร้างหรือปรับปรุงแหล่งน้ำ คันคูน้ำ ประตูกักน้ำและงานปรับปรุงที่ดิน
- 2.3 ทำสวน
- 2.4 วางรูปประกอบอาคารเกษตรชนิดใหม่เพื่อรายได้เพิ่มขึ้น
- 2.5 ซื้อสัตว์ใช้งาน หรือซื้อ หรือสร้าง หรือปรับปรุงเครื่องมือขนาดใหญ่ เครื่องสูบน้ำ เครื่องจักรกล อุปกรณ์การขนส่ง และอุปกรณ์อื่นๆเกี่ยวกับการเกษตร
- 2.6 ซื้อหรือสร้างหรือปรับปรุงบ้าน โรงเรือน และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆเกี่ยวกับการเกษตร
- 2.7 ลงทุนในการเลี้ยงปลูสัตว์ หรือไก่เป็ด หรือลงทุนในการเลี้ยงปลา
- 2.8 ชำระหนี้สินเดิม ซึ่งเป็นหนี้สินเกี่ยวกับการเกษตร เงินกู้เพื่อการนี้ต้องมีจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท และยังมีเงื่อนไขประกอบว่าด้วยเงินกู้ดังกล่าวนี้ จะใช้ล้างหนี้สินเดิมได้สิ้นเชิง หรือเป็นส่วนใหญ่

เงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลางรวมกันเรียกว่า “เงินกู้เพื่อเพิ่มการผลิตทางการเกษตร” ถ้าเกษตรกรใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ก็จะเพิ่มการผลิตและรายได้

3. เงินกู้ระยะยาว แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

3.1 เงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้สินเดิม เพื่อไถ่ถอนหรือรับโอนที่ดินการเกษตร ซึ่งเดิมเป็นของตนเอง กำหนดระยะเวลาเงินกู้ 10 ปี ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

3.2 เงินกู้ระยะยาวเพื่อพัฒนาการเกษตร เป็นเงินกู้ที่ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าจะให้ผลตอบแทน กำหนดการใช้คืน เงินกู้จึงเป็น 15 ปี วัตถุประสงค์ของเงินกู้ระยะยาว ประเภทนี้คือ

ก. กู้ไปใช้ในโครงการพัฒนาการเกษตร ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาล

ข. กู้เพื่อสร้างโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรต่างๆ เช่น โรงงานบรรจุกระป๋องโรงสีข้าว โรงผลิตอาหารสัตว์ และอื่นๆ

ค. การก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อบริการในการซื้อขายผลิตผลทางการเกษตร เช่น สร้างฉาง และไซโล บริการซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตร

ง. ซื้อเครื่องจักรกลและอุปกรณ์

จ. การซื้อที่ดิน ปรับปรุงที่ดินเท่าที่จำเป็นเพื่อการดำเนินงาน

ฉ. ทุนหมุนเวียนที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจ

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของเงินกู้ระยะยาวบางอย่างเพื่อชุมชนส่วนรวม หรือเป็นโครงการที่เกษตรกรใช้ร่วมกันผู้ที่กู้ ได้จึงมักเป็นกลุ่มเกษตรกร หรือ สหกรณ์การเกษตรสำหรับเกษตรกรรายบุคคลส่วนใหญ่จะกู้เพื่อชำระหนี้สินเดิม

การดำเนินงาน

1. การจัดหาทุนของธนาคาร

แหล่งที่มาของเงินทุนดำเนินงานของ ธ.ก.ส. แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- เงินทุนของธนาคารเอง
- เงินฝากประเภทต่าง ๆ
- เงินกู้ยืม

1.1 เงินทุนของธนาคาร

จำแนกตามแหล่งที่มาได้ดังนี้

ก. เงินค้ำหุ้น - ผู้ถือหุ้นมี

— รัฐบาล โดยกระทรวงการคลัง เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ โดยรัฐจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้เป็นค้ำหุ้น ทั้งนี้เนื่องจาก ธ.ก.ส. เป็นสถาบันสินเชื่อการเกษตรของรัฐบาล

— สหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ธนาคารบังคับให้ซื้อหุ้นของธนาคาร อย่างน้อย 1 หุ้นทุก 5,000 บาท ของวงเงินกู้

— เอกชน ถือหุ้นน้อยมาก

ข. เงินสำรอง

— เงินที่ธนาคารเก็บสะสมไว้จากกำไรประจำปี ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับของธนาคาร

ค. เงินกำไรสะสม

— กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร

1.2 เงินฝาก

เงินฝากที่ธนาคารใช้เป็นทุนให้เกษตรกรกู้ยืมมาจากเงินฝาก 3 ประเภท คือ

ก. เงินฝากออมทรัพย์

ข. เงินฝากประจำ

ค. เงินฝากตามส่วนเงินกู้

ง. รับฝากจากธนาคารพาณิชย์ที่ให้ความร่วมมือขยายสินเชื่อการเกษตร

1.3 เงินกู้

การจัดหาเงินทุนจากแหล่งอื่นมาสมทบโดยวิธีการต่อไปนี้

ก. กู้ยืมเงินตามที่คณะกรรมการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเห็นสมควร โดยกู้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข. ออกหุ้นกู้ ธนาคารจะก้อหนดสินได้ไม่เกิน 20 เท่าของจำนวนมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว

ค. ขายหรือขายลดช่วงตัวเงิน (Rediscount) โดยกำหนดให้ตัวสัญญาใช้เงินที่ทำการขายลดช่วง ต้องเป็นตัวซึ่งเกษตรกรหนึ่งหรือรวมกันเป็นผู้ออก หรือสหกรณ์การเกษตรเป็นผู้ออก

2. การให้สินเชื่อ

2.1 การให้สินเชื่อแก่เกษตรกรโดยตรงของสำนักงานสาขาธนาคาร โดยดำเนินการดังนี้ คือ

ก. หลักเกณฑ์การคัดเลือกที่ดำเนินงาน

- เป็นท้องที่ซึ่งมีผู้ทางเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรได้
- เป็นท้องที่ที่เกษตรกรจำนวนเพียงพอและมีความกระตือรือร้นที่จะผลิต
- มีบริการส่งเสริมการเกษตร พร้อมทั้งให้คำแนะนำการเกษตรในท้องถิ่น
- ผลิตผลในท้องถิ่นมีทางขายได้แน่นอนและกว้างขวาง
- หลีกเลี่ยงไม่ดำเนินงานสินเชื่อการเกษตรซ้อนท้องที่

ข. กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรผู้เป็นลูกค้า

เกษตรกรขนาดเล็กหรือปานกลางที่ประสงค์จะกู้เงินจาก ธ.ก.ส. จะต้องรวมกลุ่มเป็นลูกค้าตามหลักเกณฑ์ของธนาคารซึ่งเกษตรกรต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- มีสัญชาติไทย
- มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- เป็นเกษตรกร
- มีความชำนาญหรือได้รับการฝึกอบรมในการเกษตรมาแล้วพอสมควร
- มีถิ่นที่อยู่และการประกอบกิจการเกษตรส่วนใหญ่ของตนในท้องที่ดำเนินงานของสาขาธนาคารซึ่งตนขอขยเงินเป็นลูกค้าประจำเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี
- โดยปกติเป็นผู้ก่อให้เกิดผลิตผลการเกษตรเพื่อขายในปีหนึ่ง ๆ เป็นมูลค่าพอสมควร
- เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตมีชื่อเสียงดี ขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ
- ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตผั่นเพื่อนไม่สมประกอบ
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
- ไม่เคยถูกให้ออกจากการเป็นลูกค้าประจำสาขาใด ๆ ของ ธ.ก.ส.

- สำหรับเงินกู้ระยะสั้นเพื่อการอื่น และเงินกู้ระยะปานกลาง ถ้าผู้กู้ไม่มีหลักประกัน ผู้กู้จะต้องจัดให้มีมูลค่าประจำสาขาซึ่งผู้อนุมัติเงินกู้สอบสวนพิจารณาเห็นควรแล้ว เป็นผู้ค้ำประกันอย่างน้อยสองคน
- เงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้เดิม ผู้กู้ต้องมีสังหาริมทรัพย์มีราคาไม่น้อยกว่า 2 เท่า ของจำนวนกู้จำนวน และต้องมีผู้ค้ำประกันอีก 2 คนด้วย

จ. อัตราดอกเบี้ย

สำหรับระยะสั้นและระยะปานกลางคิดในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี หรือร้อยละ 1 ต่อเดือน ส่วนอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ระยะยาวเพื่อชำระหนี้เดิมคิดในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี ไม่มีการทบต้น ถ้าใช้เพื่อพัฒนาการเกษตรอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี

ฉ. การชำระหนี้เงินกู้

เมื่อใกล้ถึงกำหนดชำระคืนเงินกู้หรือเงินรายงวด ธนาคารจะออกหนังสือเตือนผู้กู้หรืออาจบอกกล่าวในที่ประชุมของกลุ่มสมาชิก ชักข้อผู้กู้ ถึงจำนวนเงินและกำหนดเวลาที่ผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินกู้หรือเป็นรายงวดพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้กับธนาคาร ถ้าหากกรณีจำเป็นอาจจะต้องออกไปทวงถามผู้กู้เป็นรายคน เพื่อให้ชำระคืนเงินกู้พร้อมทั้งดอกเบี้ยให้แก่ธนาคาร

2.2 การให้สินเชื่อแก่สหกรณ์การเกษตร

ก. ลักษณะของสหกรณ์การเกษตร

ที่จะขอกู้ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- สหกรณ์การเกษตรต้องเป็นแบบไม่จำกัดสินใช้ โดยมีจำนวนเงินกู้ที่อยู่ภายในอัตราร้อยละ 60 ของราคาประเมินอสังหาริมทรัพย์ที่จำนอง
- เป็นสหกรณ์จำกัดสินใช้ มีสมาชิกตั้งแต่ 150 คนขึ้นไป มีข้อบังคับกำหนดให้สมาชิกถือหุ้นอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 5 ของจำนวนเงินกู้ทุกคราวที่ขอกู้
- เป็นชุมนุมสหกรณ์ซึ่งมีข้อบังคับกำหนดว่าให้กู้ได้เฉพาะสหกรณ์การเกษตรที่เป็นสมาชิกของชุมนุมเท่านั้น

ข. จำนวนเงินกู้

- เงินกู้ระยะสั้นและระยะปานกลาง
- สหกรณ์หาทุน กู้ได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 60 แห่งราคาประเมินของอสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดที่สหกรณ์ผู้กู้ได้รับจำนอง เพื่อประกันการชำระหนี้ของสมาชิก
- สหกรณ์เครดิตผลิตภัณฑ์ กู้ได้ไม่เกิน 2 ล้านบาท ถ้าดำเนินงานเกิน 3 ปี จะกู้ได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่าของเงินทุนของสหกรณ์เอง
- ชุมชุมสหกรณ์ กู้ได้ไม่เกิน 12 เท่าของเงินทุน
- เงินกู้ระยะยาว สำหรับสหกรณ์การเกษตรต้องเป็นการกู้เงินเพื่อนำไปเป็นทุนของสหกรณ์เอง โดยไม่นำไปให้สมาชิกกู้ต่อกิตติวงเงินกู้ไม่เกิน 5,000,000 บาท หากเป็นชุมนุมสหกรณ์ก็ไม่เกิน 10,000 บาท ระยะเวลาชำระคืนไม่เกิน 15 ปี และระยะปลอดหนี้ชำระต้นเงินไม่เกิน 5 ปี

ค. หลักประกันเงินกู้

อาศัยความเชื่อถือ แต่ผู้จัดการธนาคารมีอำนาจที่จะให้สหกรณ์จำนองทรัพย์สินประกันเงินกู้ได้ตามสมควร และถ้าสหกรณ์จะไปกู้เงินจากที่อื่น ต้องได้รับอนุมัติเป็นหนังสือจากผู้จัดการก่อน กรณีเงินกู้ระยะยาว สหกรณ์ต้องนำอสังหาริมทรัพย์มาจำนองเป็นประกันแก่ธนาคาร

ง. อัตราดอกเบี้ย

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเรียกดอกเบี้ยเงินกู้จากสหกรณ์ร้อยละ 9 ต่อปี และเรียกจากชุมนุมสหกรณ์ร้อยละ 8 ต่อปี ธนาคารใช้วิธีคำนวณยอดเงินที่เป็นหนี้เป็นรายวันดอกเบี้ยทบต้นทุกงวด 3 เดือน เงินกู้ระยะยาวอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี

สหกรณ์การเกษตรนอกจากจะกู้เงินมาใช้จ่ายในกิจการสหกรณ์เพื่อสมาชิกส่วนรวมแล้ว ยังนำมาใช้เป็นทุนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมอีกต่อหนึ่ง ซึ่งเงินกู้จะให้เฉพาะสมาชิกเท่านั้น วิธีคำนวณงานให้กู้ของสหกรณ์ สมาชิกที่ขอกู้ต้องแสดงความจำนงต่อกรรมการผู้แทนสหกรณ์ เมื่อคณะกรรมการได้รับแจ้งขอกู้เงินก็จะเรียกประชุมพิจารณา เมื่อพิจารณาให้กู้แล้ว กรรมการผู้แทนสหกรณ์ต้องทำรายงานขอกู้เงินต่อธนาคารตามกำหนด เพื่อให้ธนาคารพิจารณาอีกครั้ง

หลักเกณฑ์ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรพิจารณาอนุมัติการกู้เงินของสมาชิกสหกรณ์คำนึงถึงความเหมาะสมในการให้สินเชื่อ ความต้องการตามแผนการผลิตของเกษตรกร จำนวนเงินกู้เทียบกับราคาประเมินที่ดินจำนอง ผู้ค้ำประกัน การชำระหนี้เงินกู้อย่างสม่ำเสมอ ฯลฯ ตลอดจนสิ่งปลุกย่อยเช่นอุปนิสัยใจคอของผู้กู้ จำนวนเงินทุนและทรัพย์สินที่มีอยู่เดิม ความสามารถและประสบการณ์ในการดำเนินงาน เป็นต้น

จำนวนเงินกู้และหลักประกันที่สหกรณ์ถือเป็นเกณฑ์ ก็ใกล้เคียงและคล้ายคลึงกับจำนวนเงินกู้และหลักประกันที่ จ.ก.ส. ให้กับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าของ จ.ก.ส. โดยตรง และอัตราดอกเบี้ยที่สหกรณ์คิดกับสมาชิกก็ร้อยละ 12 เท่ากับของ จ.ก.ส.

2.3 การให้สินเชื่อแก่กลุ่มเกษตรกร

ลักษณะของกลุ่มเกษตรกรที่จะขอกู้เงินจาก จ.ก.ส. ต้องเป็นนิติบุคคลที่ได้จัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 140 และ 141 เป็นการเฉพาะ และกลุ่มเกษตรกรได้กำหนดคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มไว้ดังนี้

- เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทยและบรรลุนิติภาวะ
- เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก และมีกิจการหรือภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนั้นดำเนินกิจการอยู่
- ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- ถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด

นอกจากนี้ข้อบังคับของธนาคารยังกำหนดว่า กลุ่มเกษตรกรที่จะกู้เงินได้ต้องมีสมาชิกตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป

วิธีการให้เงินกู้ จำนวนเงินกู้ หลักประกัน การคิดอัตราดอกเบี้ย เช่นเดียวกับที่ จ.ก.ส. คิดจากสหกรณ์การเกษตร

ผลการดำเนินงาน

ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานปี 2510 จนถึง มีนาคม 2521 ธนาคารได้ช่วยเหลือเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดังนี้

ด้านเกษตรกร

- ขนทะเลเป็นเงินเป็นลูกค้า 702,075 ครอบครัวยุ หรือร้อยละ 17.4 ของเกษตรกรทั้งหมด

- ให้เงินกู้เป็นเงินแก่เกษตรกร 516,651 ครอบครัว หรือร้อยละ 73.6 ของจำนวนลูกค้า
- จำนวนเงินกู้ 4,404 ล้านบาท (มีนาคม 2520—มีนาคม 2521)

ตารางที่ 13.1
ปริมาณการให้เงินกู้ของ ธ.ก.ส. ปี 2510—2520

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี	ให้แก่เกษตรกร โดยตรง	ให้กู้แก่สถาบัน เกษตรกร	รวม
2510	121.2	125.3	246.4
2511	380.4	136.0	516.4
2512	560.8	129.5	692.3
2513	563.3	167.6	730.9
2514	509.4	164.0	673.4
2515	670.9	224.6	895.5
2516	773.7	249.1	1,022.8
2517	1,203.6	532.1	1,735.7
2518	2,106.3	1,245.4	3,351.7
2 5 1 9	3,200.9	1,102.9	4,303.8
2520	3,789.2	1,272.0	5,060.2
2521	4,429.4	1,684.0	6,113.4

ที่มา : ธ.ก.ส.

ด้านสถาบันเกษตรกร

- ให้กู้แก่สหกรณ์การเกษตรและชุมนุมสหกรณ์การเกษตร 638 สหกรณ์ สมาชิก 587,955 คน จำนวนเงินกู้ 2,536 ล้านบาท

- ให้อำนาจแก่กลุ่มเกษตรกร 1,550-กลุ่ม สมาชิก 297,427 คน จำนวนเงินกู้ 521 ล้านบาท (มีนาคม 2520 – มีนาคม 2521)
- รวมเกษตรกรกู้เงินจาก ธ.ก.ส. ทั้งสิ้น 1.6 ล้านครอบครัว หรือประมาณร้อยละ 39 ของเกษตรกรทั่วประเทศ

นอกจากจะให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรกู้โดยตรงและลำพังแล้ว ธ.ก.ส. ยังร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเกษตรของรัฐบาล โดยร่วมมือกับหน่วยราชการหลายหน่วย เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมประชาสัมพันธ์ กรมวิชาการเกษตร กรมชลประทาน และสำนักงานจัดรูปที่ดิน ดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการสร้างฉางและโรงสี โครงการเลี้ยงโคเนื้อในนิคมสร้างตนเอง โครงการจัดรูปที่ดิน โครงการเลี้ยงกุ้ง โครงการเลี้ยงปลา ฯ ล ฯ เป็นต้น

ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Banks)

ปัจจุบันในประเทศไทย มีธนาคารพาณิชย์ทั้งสิ้น 30 ธนาคาร เป็นธนาคารไทย 16 ธนาคาร และเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศ 14 ธนาคาร คือ

ธนาคารพาณิชย์ไทย

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด
3. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด
4. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด
5. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด
6. ธนาคารศรีนคร จำกัด
7. ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด
8. ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์ จำกัด
9. ธนาคารมหานคร จำกัด
10. ธนาคารทหารไทย จำกัด
11. ธนาคารเอเชียทรัสต์ จำกัด

12. ธนาคารเอเชีย จำกัด
13. ธนาคารสหธนาคารกรุงเทพ จำกัด
14. ธนาคารไทยทุน จำกัด
15. ธนาคารแหลมทอง จำกัด
16. ธนาคารหวังหลี จำกัด

สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

1. ธนาคารเชสมานฮัตตัน
2. ธนาคารมิตซูบิ
3. ธนาคารโตเกียว
4. ธนาคารสหมาลายัน
5. ธนาคารแห่งอเมริกา
6. ธนาคารชาเตอร์
7. ธนาคารแห่งอินโดจีน
8. ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้
9. ธนาคารสากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย
10. ธนาคารภาระตะ
11. ธนาคารเมอร์แคนไทล์
12. ธนาคารยุโรปเอเชียน
13. ธนาคารกวางตุ้ง
14. ธนาคารซีไอที

ธนาคารทั้งของไทยและสาขาของธนาคารต่างประเทศเหล่านี้ จะได้รับการขอร้องจากรัฐบาลให้ร่วมอำนวยความสะดวกเพื่อการเกษตรตามนโยบายผันเงินจากสถาบันการเงินไปสู่เกษตรกรจะเป็นทั้งให้แก่เกษตรกรโดยตรง ถ้าหากธนาคารพาณิชย์สามารถจะทำได้เอง หรือจะให้โดยผ่านทาง ธ.ก.ส. หากธนาคารไม่ต้องการจะดำเนินการเอง แหล่งที่มาของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์มาจาก เงินกองทุน เงินฝาก และ เงินกู้ยืม แต่รัฐบาลขอให้ธนาคารพาณิชย์ใช้เพียงส่วนหนึ่งของยอดเงินฝากเท่านั้นสำหรับให้เกษตรกรกู้ยืม ปรากฏว่า จนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีธนาคารพาณิชย์เพียง 6 แห่งเท่านั้นที่ปล่อยสินเชื่อให้แก่เกษตรกรโดยตรง คือ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
ธนาคารกรุงไทย จำกัด
ธนาคารสึกรไทย จำกัด
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด
ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยกรรม จำกัด
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด

ในจำนวนธนาคารพาณิชย์ทั้ง 6 แห่งนี้ มีธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาล และได้ให้สินเชื่อการเกษตรมาตั้งแต่เริ่มแรกตั้งธนาคาร สำหรับธนาคารพาณิชย์เอกชน 5 แห่งที่เหลือ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นธนาคารแรกที่ริเริ่มเข้ามามีบทบาทในการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร เมื่อปี 2506 ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นธนาคารหลังสุดที่ให้สินเชื่อการเกษตรโดยเริ่มให้อย่างจริงจัง เมื่อปี 2518

สำหรับธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ ใช้วิธีนำเงินฝากไว้ที่ จ.ก.ส. เพื่อให้ จ.ก.ส. นำเงินฝากนั้นดำเนินงานให้สินเชื่อแก่เกษตรกรทดแทนตั้งแต่ปี 2518 จนถึง เมษายน 2522 จ.ก.ส. ได้รับเงินฝากจากธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบคิดเป็นยอดเงินคงค้างทั้งสิ้น 5,592.5 ล้านบาท และในปี 2522 ธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบได้ฝากเงินเพิ่มขึ้นอีก 760 ล้านบาท รวมกับเงินคงค้างที่ฝากไว้ก่อนเป็นเงินทั้งสิ้น 6,352.5 ล้านบาท^{1/}

การดำเนินงานให้สินเชื่อเพื่อการเกษตรของธนาคารพาณิชย์ทั้ง 6 แห่ง มีดังนี้คือ

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เป็นธนาคารพาณิชย์ของไทยที่มีกิจการใหญ่โตมากธนาคารหนึ่ง มีสาขาทั้งในและนอกประเทศมากกว่าร้อยละสาม ได้เริ่มกิจการสินเชื่อเพื่อการเกษตรตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2506 โดยธนาคารมีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรดังนี้

1. อำนวยสินเชื่อให้กับเกษตรกรทุกชั้น เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรม และเพื่อปรับปรุงขยายงานของตนให้กว้างขวาง มีประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อขายส่งตลาด

^{1/} ธนาคารแห่งประเทศไทย จดหมายข่าว สินเชื่อการเกษตรและการพัฒนาชนบท, ปีที่ 2 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2522 p. 2

2. ให้คำแนะนำในด้านเทคนิคสมัยใหม่เกี่ยวกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจัดการฟาร์ม การชลประทาน การใช้ปุ๋ย การบำรุงดิน
3. ติดต่อเอเยนต์ ขายเครื่องจักรกล เครื่องทุ่นแรงที่ทันสมัยทุกชนิด ให้เกษตรกรลูกค้าซื้อได้ในราคาถูก
4. จัดการสำรวจ และวางแผนระบบชลประทาน ให้แก่เกษตรกรลูกค้าในเขตที่จะจัดหาน้ำได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วให้เกษตรกรกู้เงินในระยะเวลาเป็นพิเศษ
5. จัดหาตลาดให้ลูกค้าเกษตรกร เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตของตนได้แล้ว ในราคาที่เป็นการธรรม และให้สะดวกในการขนส่ง
6. จัดบริการเอกสารเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเกษตร ข่าวความเคลื่อนไหวของตลาดสินค้าเกษตร และข่าวอื่น ๆ
7. จัดบริการให้ความส่งเสริมในกรณีพิเศษ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่าง ๆ ด้านการเกษตร ในหน่วยเคลื่อนที่เพื่อให้เกษตรกรลูกค้า มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และการป้องกันรักษาโรค

ประเภทของสินเชื่อ

สินเชื่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สินเชื่อระยะสั้น เพื่อการผลิตเฉพาะฤดูระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน
2. สินเชื่อระยะปานกลาง เพื่อปรับปรุง การก่อสร้างการขยายกิจการ การซื้อวัสดุลงทุน การซื้ออุปกรณ์เครื่องจักรขนาดใหญ่ การปลดปล่อยหนี้สิน กำหนดระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี
3. สินเชื่อระยะยาว เพื่อการร่วมกันจัดรูปที่ดิน ระยะเวลาเกินกว่า 5 ปี

การดำเนินงาน

1. การจัดหาเงินทุนของธนาคาร

ธนาคารได้เงินทุนจากใบฝากจากประชาชนทั่วไปสำหรับให้เกษตรกรกู้ยืม ในระยะแรก ธนาคารให้สินเชื่อตามงบประมาณที่ฝ่ายจัดการเป็นผู้จัดการ และตามอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่ ในระยะปี 2518 เป็นต้นมา ธนาคารได้เพิ่มจำนวนสินเชื่อการเกษตร ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนด คือให้ธนาคาร ฯ ให้สินเชื่อเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ของยอดสินเชื่อที่ธนาคารอำนวยในปี 2517 และเพิ่มขึ้นปีละ 2 เปอร์เซ็นต์ ของยอดเงินฝาก

2. การให้สินเชื่อ

ธนาคารกรุงเทพได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้สินเชื่อดังนี้

2.1 กำหนดประเภทของเกษตรกร เกษตรกรที่จะได้รับสินเชื่อการเกษตรจากธนาคารแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. ประเภทรายบุคคล หมายถึงเกษตรกรรายใหญ่ที่มีการประกอบการมากจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนสูง และมีหลักทรัพย์จดทะเบียนเป็นหลักประกันหนี้สิน หรือบุคคลที่ธนาคารเชื่อถือเป็นผู้ค้ำประกัน

ข. ประเภทกลุ่ม หมายถึงเกษตรกรขนาดเล็ก มีขนาดการประกอบการไม่ใหญ่โต ต้องการเงินลงทุนรายละไม่มาก และขาดหลักทรัพย์มาจดจำนองกับธนาคาร เกษตรกรเหล่านั้นต้องรวมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ 5-20 คน เพื่อขอกู้เงินจากธนาคาร โดยธนาคารจะสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจหากเห็นว่ามีความรายได้สุทธิพอส่งใช้หนี้ได้ก็จะรับไว้เป็นลูกค้า แล้วให้รับผิดชอบในหนี้สินร่วมกันและค้ำประกันซึ่งกันและกัน เกษตรกรแต่ละรายในกลุ่มเดียวกันอาจได้รับเงินกู้เป็นจำนวนไม่เท่ากันก็ได้

ค. ประเภทนิติบุคคล ได้แก่สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร บริษัทจำกัดที่ประกอบธุรกิจด้านเกษตรกรรม

ตารางที่ 13.2

เป้าหมายการให้สินเชื่อการเกษตรของธนาคารกรุงเทพ จำกัด

หน่วย : ล้านบาท

ปี	เปอร์เซ็นต์ของยอดเงินฝาก ณ วันสิ้นปีก่อน	สินเชื่อการเกษตร ที่จะให้เกษตรกร
2518	5	1,031
2519	7	1,518
2520	9	2,424
2521	11	3,630

2.2 คุณสมบัติของเกษตรกร ธนาคารกำหนดคุณสมบัติของลูกค้าประเภทกลุ่มรายบุคคลไว้ดังนี้

ก. เป็นเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์จะขอกู้ไปลงทุนทำการเกษตร มีประสบการณ์ในกิจการนั้น ๆ เพียงพอ

— มีกำลังผลิิตมากพอที่จะใช้เงินกู้ให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำรายได้จากการประกอบการมาชำระคืนได้ตามกำหนดสัญญา

— มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปี

— มีความประพฤติดี ไม่เป็นห่วงเกี่ยวกับสังคม ไม่มีหนี้สินส่วนตัว

— ในกรณีเป็นลูกค้าประเภทกลุ่ม จะต้องเป็นเกษตรกรที่ต้งบ้านเรือนและมีการประกอบการอยู่ใกล้เคียงกัน คล้าย ๆ กัน และเป็นผู้ประกอบการอาชีพในจังหวัดที่ธนาคาร ฯ ตั้งสาขาอยู่

2.3 จำนวนเงินให้กู้

ก. ประเภทรายบุคคล กู้ได้ทั้งระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว ในวงเงินไม่จำกัด และการให้สินเชื่อจะไม่เฉพาะแต่รูปเงินกู้เท่านั้นธนาคารยังให้ในรูปของการเบิกเงินเกินบัญชีอีกด้วย

ข. ประเภทกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้น จำนวนเงินกู้ที่ให้จะจำกัดดังนี้

— ในการกู้ปีที่ 1 และ 2 จะให้กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 3,000 บาท

— ในการกู้ปีที่ 3 และ 4 จะให้กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 5,000 บาท

— ในการกู้ปีที่ 5 ขึ้นไป จะให้กู้ได้รายละเอียด 10,000 บาท

ถ้าหากเกษตรกรประเภทรายกลุ่ม ต้องการกู้เงินลงเงินที่กำหนดจะต้องมีหลักทรัพย์จดจำนองเป็นประกันเพิ่มขึ้นเพื่อให้คุ้มหนี้ด้วย หรือถ้าต้องการกู้ระยะปานกลาง หรือระยะยาวต้องให้ธนาคารพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

ค. ประเภทนิติบุคคล กู้ได้ทุกประเภทไม่จำกัดจำนวน สำหรับสหกรณ์การเกษตร กู้ได้ไม่เกิน 12 เท่าของเงินทุน

2.4 หลักประกันเงินกู้

ก. ลูกค้าประเภทกลุ่ม ใช้บุคคลในกลุ่มค้าประกันและรับผิดชอบร่วมกัน

ข. ลูกค้าประเภทรายบุคคล ใช้หลักทรัพย์ที่ดินจดจำนองเป็นประกันเต็มวงเงินหรืออาจใช้บุคคลค้าประกันร่วมบางส่วนด้วยก็ได้

ค. ลูกค้าประเภทนิติบุคคล ถ้ากู้ยืมไปให้สมาชิกกู้ลงทุนทำการผลิตอีกต่อหนึ่ง ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ถ้าประกัน แต่ถ้ากู้ยืมเพื่อการอื่น ต้องใช้หลักทรัพย์จดจำนองประกัน หรือให้กรรมการดำเนินงานขององค์การนิติบุคคลนั้น ๆ ทุกคนทำสัญญาค้าประกันอีกด้วย

2.5 อัตราดอกเบี้ย

เงินกู้ระยะสั้น คิดดอกเบี้ยร้อยละ 12 ต่อปี ระยะปานกลางร้อยละ 12—15 และ กู้เพื่อชำระหนี้ขึ้นเนื่องจากการผลิตและการกู้ระยะยาว อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี

2.6 หลักเกณฑ์ที่ผู้ขอสินเชื่อปฏิบัติในการขอสินเชื่อ

- ยื่นคำขอกู้
- แสดงฐานะการเงิน ทรัพย์สิน หนี้สิน
- แสดงรายรับ รายจ่าย รายได้สุทธิจากงานที่กำลังทำอยู่
- ให้รายละเอียดที่จำเป็นต่อการพิจารณาสินเชื่อ
- ให้ความร่วมมือในการสำรวจทรัพย์สิน หนี้สินของฟาร์มงานสินเชื่อ
- ปฏิบัติตามสัญญา ระเบียบ ข้อบังคับ ของธนาคาร
- ปฏิบัติตามคำแนะนำ ของธนาคารเพื่อปรับปรุงการเพาะปลูกตามวิธีการ เกษตรแผนใหม่

2.7 หลักเกณฑ์ของธนาคารในการพิจารณาสินเชื่อ

- วัตถุประสงค์ในการขอกู้
- ความสามารถที่จะนำเงินกู้ไปใช้ประโยชน์หรือความสามารถในการสร้าง กำไร
- ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ โดยสภาพคล่องของสินทรัพย์ และการหมุนเวียนของเงินสด
- ลักษณะและสภาพการดำเนินงานผลิต ความสามารถและความชำนาญในการผลิต การตลาด
- หลักทรัพย์และความซื่อสัตย์ ของผู้ กู้
- อนาคตของการดำเนินงาน

2.8 การควบคุมสินเชื่อ

— ในระยะแรก ๆ ที่ธนาคารฯ เริ่มดำเนินการให้สินเชื่อการเกษตร ธนาคาร ได้รวบรวมเกษตรกรรายย่อย ซึ่งไม่มีอำนาจในการผลิต ชาติที่ดินและทุนดำเนินการ เข้าเป็น กลุ่ม ๆ ละ 5—20 คน ธนาคารฯ ให้สินเชื่อโดยมีการควบคุมดูแลการใช้สินเชื่อขึ้นให้ไป ตามวัตถุประสงค์ที่เกษตรกรกู้ จัดบริการวิชาการสมัยใหม่ ช่วงวางแผนเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์

แนะนำการอนุรักษ์ดินเป็นต้น เกษตรกรที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันและขอกู้เงินจากธนาคาร จะต้อง
รับผิดชอบในหนี้สินร่วมกัน

— เมื่อธนาคาร ฯ ได้ขยายการให้สินเชื่อแก่สหกรณ์การเกษตร ธนาคารก็ได้
รวบรวมลูกค้าสินเชื่อการเกษตรของธนาคารเข้าเป็นรูปสหกรณ์ การเกษตรร่วมกับกรมส่งเสริม
สหกรณ์ ขอจัดตั้งจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ ซึ่งเป็นสหกรณ์ของกลุ่มลูกค้าของธนาคาร เป็นวิธีหนึ่ง
ที่ธนาคารสามารถควบคุมเกษตรกรผู้กู้ ได้เป็นอย่างดี และได้ผลโดยผ่านสหกรณ์ สหกรณ์แรกที่
ธนาคารกรุงเทพช่วยจัดตั้งขึ้นในปี 2517 คือสหกรณ์การเกษตรศรีราชา จำกัด สหกรณ์การเกษตร
ตากฟ้า (ธนาคารกรุงเทพ ฯ) จำกัด ซึ่งแต่ละสหกรณ์มีสมาชิกมากกว่า 200 คน ธนาคารให้
สินเชื่อแก่สหกรณ์เหล่านี้ ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 ต่อปี

— ปี 2520 ธนาคารได้จัดให้มีสินเชื่อในระบบเอกผสม (Integration) ขึ้นซึ่ง
ธนาคารได้ทดลองปฏิบัติตามแล้วจากโครงการหมู่บ้านเกษตรกรมหนองหัว อำเภอนมสามัคคี
จังหวัดฉะเชิงเทรา ปรากฏว่าได้ผลดี ทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่แน่นอน มีความเป็นอยู่ดีขึ้น
ยังสามารถสร้างตัวได้ในระยะเวลาอันสั้น

การอำนวยความสะดวกในระบบเอกผสมเป็นวิธีการให้สินเชื่อควบคู่ไปกับการควบคุมและ
การจัดการ โดยมี 3 ฝ่ายร่วมกันคือฝ่ายจัดหาทำเลที่ดินบริการสาธารณูปโภค ฝ่ายธนาคารจัดหา
ทุน และฝ่ายรับซื้อผลผลิตของเกษตรกรและช่วยเหลือในขบวนการผลิต ตลอดจนประกันรายได้
สุทธิให้แก่เกษตรกร โดยวิสาหกิจสามารถใช้นุ้กันอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลตอบแทนสูง และ
มีรายได้แน่นอนสม่ำเสมอ สามารถชำระหนี้ธนาคารได้คืนตามกำหนด ขณะนี้ธนาคารกำลังขยาย
การให้สินเชื่อในระบบเอกผสมไปอีกหลายแห่ง

— การให้สินเชื่อในระบบเอกผสม แต่ละโครงการต้องลงทุนมากเพราะต้องจัดหา
ที่ดิน จัดสาธารณูปโภคและลงทุนในกาต่าง ๆ ธนาคารจึงมี โครงการสามเส้าขึ้นอีกโครงการ
หนึ่งซึ่งประกอบด้วยธนาคาร ฯ ให้กู้เงินและแนะนำวิชาการเกษตรแผนใหม่ เกษตรกรผู้กู้ตลาด
ผู้ซื้อ หรือโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรลูกค้าของธนาคาร โครงการ
สามเส้า จึงเป็นการช่วยเกษตรกรในด้านเงินกู้ หาตลาดหรือโรงงานให้ ทำให้เกษตรกรมั่นใจ
ในเรื่องตลาดและราคาที่เป็นธรรม และโครงการนี้ยังช่วยโรงงานแปรรูปให้มีวัตถุดิบป้อนโรงงาน
การกระทำเช่นนี้บ่งชี้ให้เห็นให้เกษตรกรลูกค้านำผลผลิตไปขายให้แก่ผู้อื่น เป็นการช่วยควบคุม
การชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้าได้อย่างดี

ตารางที่ 13.2
ปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ปี 2506-18

ปี	ประเภทรายกลุ่ม	ประเภทรายบุคคล	รวม
2506	1.7	7.8	9.5
2507	3.1	7.1	10.2
2508	15.6	2.7	15.3
2509	27.5	2.3	29.8
2510	59.4	3.6	63.0
2511	85.6	5.5	94.1
2512	156.6	8.0	124.6
2513	84.9	9.3	93.2
2514	99.4	11.9	111.3
2515	91.3	26.2	117.5
2516	85.5	38.3	127.1
2517	90.8	93.7	184.5
2518	104.1	218.5	322.6

ที่มา : ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ธนาคารกรุงไทย จำกัด

ธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นธนาคารพาณิชย์ของรัฐบาลซึ่งมีรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ เดิมชื่อ ธนาคารเกษตร จำกัด เปิดสาขาในส่วนภูมิภาคครบทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักรเมื่อปี 2502 นอกจากจะดำเนินธุรกิจเช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปแล้ว ธนาคารฯ ยังมีหลักการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยกำหนดนโยบายให้สินเชื่อการเกษตร เพื่อเพิ่มการผลิตให้สูงขึ้น ช่วยพ่อค้านักธุรกิจ เพื่อจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร และเพื่อส่งออก สินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์การเกษตรให้มากขึ้น ธนาคารการเกษตร จำกัด ได้ดำเนินงาน และยึดถือนโยบายดังกล่าวมาจนถึงปี 2509 จึงได้รวมกิจการเข้ากับธนาคารมลฑล จำกัด เปลี่ยนชื่อ เป็นธนาคารกรุงไทย จำกัด เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2509 และยึดถือนโยบายเดิมโดยให้ความช่วยเหลือเกษตรกรมากขึ้น